

ÜLESTÕUSMISAJA KOLMAS PÜHAPÄEV AD 2021

Jh 10:1–10 (Mi 7:14–20; Hb 13:20–21)

1 «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes ei lähe lambatarasse uksest, vaid ronib üle mujalt, see on varas ja röövel.

2 Aga kes läheb sisse uksest, on lammaste karjane.

3 Temale avab uksehoidja ning lambad kuulevad ta häält, tema hüüab oma lambaid nimepidi ning viib nad välja.

4 Kui ta on kõik omad välja ajanud, käib ta nende ees ning lambad järgnevad talle, sest nad tunnevad tema häält.

5 Aga võõrale nad ei järgne, vaid põgenevad ta juurest, sest nad ei tunne võõraste häält.»

6 Selle võrdumi rääkis Jeesus neile, nemad aga ei mõistnud, mis see tähendab, mida Ta neile rääkis.

7 Siis ütles Jeesus taas: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, mina olen uks lammaste jaoks.

8 Kõik, kes on tulnud enne mind, on vargad ja röövlid, ja lambad ei ole neid kuulanud.

9 Mina olen uks. Kes iganes läheb sisse minu kaudu, see pääseb ning käib sisse ja välja ning leiab karjamaad.

10 Varas ei tule muu pärast kui varastama ja tapma ja hukkama. Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.»

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku¹, tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

¹ Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.² Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud³, millele lisandub jüngritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuletab Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekuumenite ja usklite missaks.⁴

² Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

³ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁴ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiwa ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklike missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Tõesti, tõesti – Ἀμὴν ἀμὴν – sõna ἀμὴν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».⁵

Lambatarasse⁶ – εἰς τὴν ἀλύην τῶν προβάτων – sõna ἀλύή tähistab eeskätt elumaja ümber olevat taraga piiratud ala (meie mõistes taluõue), milles oli ka karja jaoks eraldatud, enamasti katuseta ala. Sama sõnaga tähistati Jeruusalemma templi eesõuesid.

Uksest – διὰ τῆς θύρας – sõnasõnalt: «läbi ukse». Sõna θύρα – «uks» – ei tähista mitte niivõrd «hoone või ruumi sisse- ja väljapääsu sulgevat tarindit», nagu defineerib eesti keele seletav sõnaraamat, vaid eeskätt avaust, mille kaudu pääseb sisse ja välja.⁷

Röövel – sõna ληστής tähendab nii «röövel» kui «rüüstaja».

Viib nad välja – ἐξάγει αὐτά – sõna ἐξάγω koosneb eessõnast ἐκ – «välja» – ning verbist ἄγω – «juhtima», «juhatama», «[endaga] kaasa võtma/viima».

Järgnevad – ἀκολουθεῖ – sõna ἀκολουθέω tähendab «[kellegi] järel käima», «[kedagi] saatma», «[kellegi] järgijaks saama/hakkama».

⁵ On oluline tähele panna, et Jeesus ei oota mitte kuulajate «aamenit» kinnitusena oma sõnade tõesusele, vaid alustab olulisi sõnavõtte ise «aameniga», nõnda nii oma sõnade tõesust kinnitades kui oma jumalikkude meeleva demonstreerides.

⁶ 1739. aasta Piiblis: «lammaste lauta».

⁷ See on eriti oluline Jeesuse sõnade «mina olen uks lammaste jaoks» õigeks mõistmiseks (Jh 10:7).

Võõrale – ἀλλοτρίω – sõna ἀλλότριος tähendab eeskätt «[kellelegi] teisele kuuluv», «[kellegi] teise hulka kuuluv», «[keegi] teine», siit tulenevalt ka «võõras».

Põgenevad – φεύξονται – sõna φεύγω – «põgenema» – oluliseks tähendusvarjundiks on mitte lihtsalt eesmärgitult laiali pillutatud olemine, vaid pääsemise ja/või turvalise varjupaiga otsimine (niisiis põgenemine mitte ainult ära millegi/kellegi, nt ohu eest, vaid ka millegi/kellegi poole).

Võrdumi – τὴν παροιμίαν – sõna παροιμία «võrdum», «allegooria», «mõistujutt» – sagedaseks tähendusvarjundiks on teatav paradoksaalsus või – esialgsele muljele vastupidiselt – vastuolulisus sellega, kuidas asjad tegelikult päris elus käivad.

Mina olen – ἐγώ εἰμι – väljend «mina olen» viitab vähemalt kaudselt Jeesuse jumalikkusele selle seose tõttu Jumala nimega יהוה – oma nime Moosesele avaldades selgitas Jumal selle tähendust sõnadega: יהוה אלהי יהוה – «Ma olen see, kes ma Olen!» – Septuagintas ἐγώ εἰμι ὁ ὢν (2Ms 3:14).

Minu kaudu – δι' ἐμοῦ – «läbi minu».

Pääseb – σωθήσεται – «päästetakse», «saab päästetud» (tuleviku passiiv).⁸

Karjamaad – νομήν – «karjamaa» (ainsus). Sõna νομή ei tähenda mitte ainult «karjamaa», vaid ka «toidus», «toit», ülekantult «[kõik] eluks vajalik».

Hukkama – ἀπολέση – sõna ἀπόλλυμι tähendab «hävitama», «purustama», «ära kaotama», «tapma», «hukkama», aga ka «laostama».

Oleks – ἔχωσιν – originaalis kasutatud tingivat kõneviisi oleks parem edasi anda, tõlkides «võiks olla».

Elu – ζωὴν – sõna ζωή tähistab elu ja elus olemist pigem abstraktselt, erinevalt sõnast βίος, mis tähistab enamasti konkreetselt kellegi [elatud] elu (Uues Testamendis sageli ka elatist ja eluhüvesid).⁹

Ülirohkesti – περισσὸν – originaalis kasutatud väljendit ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν on raske tõlkida, võib-olla võiks seda teha järgmiselt: «...et neil oleks elu, ja rohkemgi veel».¹⁰

⁸ 1739. aasta Piiblis: «se peab önsaks sama».

⁹ Niisiis on ζωή «elu minus», βίος aga «minu elu».

¹⁰ 1739. aasta Piiblis: «et neil peab ello ja keik rohkeste ollema»; 1968. aasta piiblitõlkes: «et neil oleks elu ja kõike ülirohkesti».

Sisuline analüüs

Johannese evangeeliumi kümnendat peatükki, eriti selle esimest poolt (Jh 10:1–22) võib teataval määral vaadelda kommentaarina eelnevale, üheksandale peatükile, mis kõneleb pimedana sündinu tervendamisest. See tuleb esile nii sellest, et Jeesuse sõnad kümnenda peatüki esimeses pooles on suunatud variseridele, kes olid üheksandas peatükis nii Tema kui endise pimedate peamised vastased ja süüdistajad, kui eriti kontrastist, mis valitseb Jeesuse kui oma lammaste (s.t Jumala koguduse) koguja ja hoidja teguviisi ning variseride (kui «varaste ja röövliite») oma vahel, kes nägijaks saanud endise pimedate kogudusest välja heidavad (Jh 9:34) ja hiljem ka Jeesuse poolt surnuist üles äratatud Laatsaruse tappa tahavad (Jh 12:10).

Siinkohal ongi huvitav märkida seost järgneva, Laatsaruse surnuist ülesäratamisest jutustava üheteistkümnenda peatükiga. Jeesuse sõnadele sellest, et «lambad kuulevad tema häält, tema hüüab oma lambaid nimepidi ning viib nad välja» (Jh 10:3), vastab kergesti äratuntava selgusega Tema hüüed surnud sõbra haul: «Laatsarus, tule välja!» (Jh 11:43) ühes sellele järgnenuga: «Surnu tuli välja, jalad ja käed mähistega mähitud, ja ta silmade ümber¹¹ oli seotud higirätik. Jeesus ütles neile: «Päästke ta lahti ning laske tal minna!»» (Jh 11:44)

Väga kõnekas on ka seos Jeesuse sõnade «Hea karjane annab oma elu lammaste eest» (Jh 10:11) ja Laatsaruse ülesäratamisele eelnenud apostel Tooma tõdemuse vahel: «Lähme meiegi, et Temaga koos surra!» (Jh 11:16)

Johannese evangeeliumi kümnenda peatüki esimeses pooles seisvad tähendamissõnad või mõistukõned räägivad eeskätt Jeesuse eneseandmisest: Ta on Hea Karjane, kes annab oma elu lammaste eest, nagu Ta on ka uks, läbi mille lambad «käivad sisse ja välja» ning päästetakse (Jh 10:9).

Jeesuse sõnade tõelise tähenduse ja Tema ohvri ulatuse mõistmiseks tasub «uksena» pidada silmas mitte niivõrd barjääri, mis on mõeldud sisse ja välja pääsemise takistamiseks, kuivõrd avaust, s.t sisuliselt tühja kohta, seda, mida päriselt justkui ei olegi ning mis just seeläbi omandab oma tegeliku olemuse ja väärtuse.

Prohvet Jesaja väljendab seda Messia kannatamist ette kuulutades sõnadega: «Ta tühjendas oma hinge surmani.» (Js 53:12), kusjuures sealsamas tuleb esile ka vägagi omapärane ja kõnekas seos Jeesuse poolt «varaste ja röövliite» kohta öelduga: «Ta arvati üleastujate hulka.» Jeesus, kes ei tulnud mitte varastama, röövima, laastama ega hukkama, vaid päästma, arvati üleastujate hulka, Talle «anti haud õelate juurde,

¹¹ Kas siin võiks näha analoogiat pimedalt sündinu tervendamisega, milleks kasutatud vesi viitab kahtlemata ristimisele, mis omakorda teeb inimese, nagu kinnitab Rm 6:3j, Kristuse surma, haua ja ülestõusmise osaliseks?

kurjategijate juurde, kui Ta suri, kuigi Ta ei olnud ülekohut teinud ega olnud pettust Ta suus» (Js 53:9).

Kuigi apostel Paulus ei pruukinud pidada silmas ega isegi teada Jeesuse mõistukõnet endast kui uksest, väljendab üsna sarnast mõtet järgmine lõik tema esimesest kirjast korintlastele:

«Jah, sõna ristist on narrus neile, kes hukuvad, aga meile, kes päästetakse, on see Jumala vägi, sest kirjutatud on: «Ma hävitan tarkade tarkuse ja teen olematuks mõistlike mõistuse.» Kus on tark? Kus on õpetlane? Kus on selle ajastu arutleja? Kas mitte Jumal pole teinud maailma tarkuse narruseks? Kuna maailm Jumala tarkuses ei tundnud Jumalat ära tarkuse abil, siis oli Jumalale meelepärane päästa selle narri kuulutuse kaudu need, kes usuvad. Sest juudid nõuavad tunnustähti ja kreeklased otsivad tarkust, meie aga kuulutame ristilöödud Kristust, kes on juutidele ärrituseks ja paganaile narruseks, ent neile, kes on kutsutud, olgu juutidele või kreeklastele, on ta Kristus, Jumala vägi ja Jumala tarkus. Sest Jumala narrus on inimestest targem ja Jumala nõtrus inimestest tugevam. Vaadake, vennad, iseendid, millistena te olete kutsutud: mitte palju tarku inimeste meelest, mitte palju vägevaid, mitte palju kõrgest soost. Kuid Jumal on valinud maailma meelest narrid, et häbistada tarku, ja Jumal on valinud maailma meelest nõrgad, et häbistada tugevaid. Jumal on valinud need, kes maailma meelest on alamast soost ja halvaks pandud, need, kes midagi ei ole, et teha tühiseks need, kes midagi on, et ükski inimene ei kiitleks Jumala ees. Aga teie olete tema tõttu Kristuses Jeesuses, kes on saanud meile tarkuseks Jumalalt ning õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks, et läheks täide, nagu on kirjutatud: «Kes tahab kiidelda, kiideldu Issanda üle!» (1Kr 1:18–31)

See on seesama «kõigile kõigeks» saamine, mis eeldab kõigepealt «eimillekski» saamist, millest Paulus kõneleb sama kirja üheksandas peatükis.

Kümnenda peatüki esimese kümne salmi sõnum on lühidalt kokku võttes järgmine:

1. Vastupidiselt sellele, milles Jeesuse vaenlased Teda süüdistavad (ja mille tulemuseks oli eelnevalt kirjeldatud endise pimedate kogudusest väljaheitmine), ei ole Jeesus tulnud mitte varastama, tapma ega hukkama, vaid päästma.
2. See tähendab, et Jeesus kui tõeline karjane ei ole tulnud otsima mitte oma, vaid oma lammaste heaolu; Ta ei kutsu kedagi enda järele selleks, et tolle arvelt midagi teenida, vaid et need, kes Talle järgnevad, leiaksid toitva karjamaa ning neil oleks elu ja kõike head ülirohkesti.
3. Selleks on Jeesus teinud midagi märksa enam kui pelk kutsumine ja juhtimine: Ta on saanud ise «ukseks lammaste jaoks», s.t andnud iseennast, et neil, kes Temasse usuvad, oleks igavene elu: «Minu lambad kuulevad minu häält ja mina tunnen neid ja nad järgnevad mulle ning ma annan neile igavese elu ja nad ei hukku iialgi ning keegi ei kisu neid minu käest.» (Jh 10:27j)

Võrdpilt karjast ja lammastest ei saanud Jeesuse kuulajatele olla uus ega arusaamatu, kuna seda on Vanas Testamendis korduvalt kasutatud. Samuti ei saanud Jeesuse

vastastele jääda mõistetamatuks, et ennast tõeliseks ja heaks karjaseks nimetades samastab Jeesus end Jumalaga.¹² Variserid ei mõistnud aga seda, mida Jeesus kõneles varastest ja röövlistest, ning õigupoolest ongi seda üpris keeruline mõista.

On pakutud, et jutt käib Jeesusele eelnenud ning valelikult Messia-tiitlile pretendeerinud eksiõpetajatest.¹³ Siiski tundub interpretatsioon, nagu oleks siin tegemist üsna Gamalieli omale (vt Ap 5:38j) sarnaneva argumentatsiooniga, veidi lahjavõitu. Juba varem oli Jeesus öelnud, et Ta ei pea vajalikuks ennast õigustada,¹⁴ seepärast on mõistlik arvata, et Ta räägib siin millestki ja kellestki muust – nimelt oma vastastest, eeskätt variseridest endist: jah, nad on «seespool», neil on meelevald inimesi isegi kogudusest välja heita, nagu näitas pimedana sündinu lugu, aga just seeläbi ning tõelist Karjast mitte tunnustades (veelgi enam, Teda kartes ja vihates) nad näitavad, et nad ei ole või neist ei ole saanud muud kui vargad ja röövliid.¹⁵

See tähendab, et inimestel, Jumala karjal, on kaks väljavaadet: kas saada tõelise Karjase häält kuuldes ühte kogutud ja heale karjamaale juhitud või kellegi teise («võõra», «varga ja röövli») poolt laiali pillutatud – ning mis siis taolistest, üksi jäänud ja viimaks lootusetult eksinud lammastest viimaks saab, ei ole raske ära arvata.

Oluline on, et lambad tunnevad oma karjase häält. Ilmselt peab Jeesus siin silmas sedasama, mille kohta Ta oli kord varem ütelnud: «Kes on Jumalast, see kuuleb Jumala sõnu. Teie ei kuule selle pärast, et teie ei ole Jumalast.» (Jh 8:47) Niisiis on see, et Jumala lambad Jeesusele kui õigele karjasele järgnevad, ühelt poolt tõesti teatavaks kinnituseks Tema legitiimsusele, veelgi enam aga juhivad Jeesus tähelepanu sellele, et kui keegi Talle järgneb, siis ei saa ta seda lugeda omaenda teeneks, vaid seegi on Jumala armukingitus. Täpselt samamoodi, nagu väljendavad teised varasemalt öeldud sõnad: «Ükski ei saa tulla minu juurde, kui teda ei tõmba Isa, kes on minu läkitanud, ja mina äratan ta üles viimsel päeval.» (Jh 6:44)

Jeesuse lause «Kes iganes läheb sisse minu kaudu, see pääseb ning käib sisse ja välja ning leiab karjamaad.» tuletab meelde erinevaid Vana Testamendi pilte, muuhulgas järgmist: «Aga teile, kes te mu nime kardate, tõuseb õiguse päike ja paranemine tema tiibade all. Te lähete siis välja ja lööte kepsu nagu nuumvasikad.» (Ml 3:20) Siin on küll

¹² Vrd Ps 23:1: «Issand on mu karjane.», samuti Hs 34:11.15: «Vaata, mina ise otsin oma lambaid ja hoolitsen nende eest. Mina ise hoian oma lambaid ja mina viin nad hingama, ütleb Issand Jumal.»

¹³ Vrd nt Ap 5:36j: «Sest hiljaaegu tõusis Teudas, öeldes enese kellegi olevat, ja tema poole kaldus arvult ligi nelisada meest. Ta hukati ja kõik tema pooldajad hajutati ning neist ei jäänud midagi järele. Pärast teda tõusis rahvaloenduspäevil üles galilealane Juudas ja ahvatles rahva enese järel ära taganema. Temagi hukkus ja kõik tema pooldajad pillutati laiali.»

¹⁴ Vrd nt Jh 5:31: «Kui ma tunnistasin iseenese kohta, ei oleks mu tunnistus kehtiv.»

¹⁵ See on tõsine hoiatus ka kirikule ning paraku näitab kirikulugu, et see ei ole jäänud pelgalt hoiatuseks.

pigem juttu seni lauta suletud vasikate esimesest vabadusse pääsemisest, kuid keskne mõte on sama, s.t Jumal päästab omad vangistusest ja hukkumisest ning kingib neile elukülluse: «Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.» (Jh 10:10) Alternatiiviks ei ole muud kui surm ja hukatus.

Sarnaselt sõnadele «Inimese Poeg ei ole tulnud, et lasta ennast teenida, vaid et ise teenida ja anda oma elu lunaks paljude eest» (Mt 20:28) ütleb Jeesus ka siin, et Ta ei ole tulnud mingil muul põhjusel, kindlasti mitte iseenda pärast ega omakasu saamiseks, kui üksnes teiste, s.t meie, kogu inimkonna, maailma pärast (vrd Jh 3:16), isegi teades, et maailm suures osas, sealhulgas paljud «Tema omad», et tunne Teda ära ega võta Teda vastu (vrd Jh 1:10j).

Viimane asjaolu teeb Jeesuse eneseandmise veelgi suuremaks (ja valusamaks): jah, Tal on «veel lambaid» (Jh 10:16), s.t kõik inimesed vajavad Teda ja viimselt kuuluvadki Temale, kuid nende ühtekokku kogumiseks peab Ta surema ning lõpuks võib Talle ikkagi jääda vaid «pisike karjake» (Lk 12:32) – tõsiasi, mis ei pane Jeesust ettevõtetust sugugi tagasi kohkuma.

Jutluseks

Ülestõusmisaja kolmanda pühapäeva traditsiooniliseks nimeks on *Misericordia Domini* – «Issanda heldus»¹⁶. Nimi tuleneb pühapäeva missa vanakiriklikust algussalmist «Issanda heldus täidab maa, halleluuja. Issanda sõnaga on tehtud taevad, halleluuja, halleluuja.» (Ps 33:5j) EELK Kirikukäsiraamatu jumalateenistuste käsiraamat ütleb pühapäeva teemat sõnastades, et seda nimetatakse ka Hea Karjase pühapäevaks ning selle sõnumiks on nii kuulutus Jeesusest kui Heast Karjasest kui ka Tema jüngrite kohustus Jumala karja eest hoold kanda.

Pühapäeva vanakiriklikuks Evangeeliumiks (Jh 10:11–16) ongi Jeesuse tähendamissõna Heast Karjasest, Epistlikis (1Pt 2:21–25) apostel Peetruse üleskutse käia Kristuse jälgedes, kes on meie eest kannatades ja meie patte ristipuule kandes andnud meile patuta elu eeskuju ning saanud meie hingede Karjaseks ja Ülevaatajaks.

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Mi 7:14–20) prohvet Miika palve, et Issand karjataks ise oma rahvast, koguks oma lambad taas metsikuist paigust, kus nad omapäi elavad, annaks oma rahvale andeks tema süü ning tooks ligi isegi paganad, kes on Tema rahvale kurja teinud.

¹⁶ Või «Issanda halastus»; ladinakeelne *misericordia* koosneb sõnadest *miser* – «hale» – ja *cor* – «süda».

Kolmanda lugemisaasta Epistlikis (Hb 13:20–21) on Heebrea kirja kokku võttev palve või õnnistussoov, et Jumal laseks oma rahva juures kõigiti täide ja korda minna oma heal tahtel, mille oluliseks osaks ja väljenduseks on see, et Ta on «igavese lepingu verega surnuist üles toonud [oma] lammaste suure Karjase Issanda Jeesuse».

Niisiis ühendab Vana Testamendi lugemist ja Epistlit Evangeeliumiga sõnum Jumalast resp. Jeesusest kui Karjasest, kes on tulnud, et omasid kutsuda ja koguda, nad kurjast ja hukatusest päästa ning igavese elu külluslikule karjamaa juhtida. Kuna Evangeeliumi oluliseks osaks on tõelise ja hea karjase vastandamine varastele ja röövliitele, võib ka jutluses puudutada (mitte niivõrd Jeesuse-aegset juutlust, kuivõrd kristliku kiriku tegelikkust silmas pidades) seda, milles seisneb karjaseametisse seatute kutsumus ning erinevus selle ameti Jumalale meelepärasel viisil teostamise ja kuritarvitamise vahel.¹⁷

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jeesus on Karjane, kes on tulnud oma lambaid – s.t meid kõiki – päästma ja igavese elu külluslikule karjamaale juhtima. Ilma karjaseta – s.t ilma ühenduseta Jumala, oma Looja ja Isaga – oleme jäetud omapäi või, veelgi hullem, mitmesuguste varaste ja röövliite meelevalda. Lõpptulemus on ikka ühesugune: meid röövatakse paljaks ja me hukkume.
2. Selleks, et meid päästa, ei piirdu Jeesus meile õige tee juhatamisega – ei pelgalt sõnadega ega isegi mitte ainult omaenda elueeskujuga kaudu. Ta on tulnud, et anda ennast meie eest – Tema ise on saanud ukseks, läbi mille me pääseme ellu. See avatud uks on saanud reaalsuseks ristil: seal, meie pärast justkui lõhki rebituna, Rooma sõduri piigitorkest avatud südamega, naelahaavadega, millest on saanud Jumala halastuse ja helduse igavesse ellu voolavad allikad, kaheks käristatud templieesriidena, avab meie pärast inimeseks saanud, ennast lõpuni andnud, kannatanud ja surnud Jumala Poeg meile ligipääsu «armu aujärjele, et me halastust saaksime ja armu abiks leiaksime parajal ajal» (Hb 4:14).¹⁸
3. Viis, kuidas Jeesus on oma rahva Karjane, toob selgelt esile kõigi karjaseametisse kutsutute kutsumuse enneolematu ja lausa ehmatava kõrguse ja nõudlikkuse. Et sellega kuidagigi vastavuses olla, on vaja ennast täielikult Jumalale üle anda. Nii, nagu ainult Tema võib teha, et Jeesuse lambad kuulevad ja tunnevad oma Karjase häält ning järgnevad Tema kutsele, nii on Tema ka ainus, kes võib karjaseametisse kutsutud selle ameti kõlvuliseks ja vääriliseks teha (vt ka 1Kr 1:26jj).

¹⁷ Viimaseks annab head mõtteainet 1Pt 5:2j: «Hoidke teile hoida antud Jumala karja, mitte sunni pärast, vaid vabatahtlikult Jumala meele järgi, mitte häbiväärses kasuahnuses, vaid andunult, mitte nagu isandad liisuosa üle, vaid olles karjale eeskujaks.»

¹⁸ Tuletame meelde pühapäeva nime *Misericordia Domini* – «Issanda heldus/halastus».